

ПЕРВОБЫТНОЕ ИСКУССТВО

К.С. Метлицкая

Научный руководитель – к.и.н., доцент *И.Ю. Сервачинский*
Белорусский национальный технический университет

В докладе рассматриваются ранние формы искусства, которые соответствуют первобытно-общинной стадии исторического развития. Уделено значительное внимание ключевым проблемам, связанным с происхождением искусства, исходными моментами художественного творчества, его основными видами, значением для человеческой личности, а также общественной ролью искусства.

Исследуются периоды каменного века (палеолит, мезолит, неолит), в рамках которых рассматриваются причины возникновения искусства, его становление и развитие на примерах разных регионов планеты.

Наиболее яркими явлениями первобытного искусства стали, по мнению автора, первобытные «Венеры», наскальная живопись Северной Испании и Южной Франции эпохи верхнего палеолита, условное мезолитическое искусство, мегалитическая архитектура неолита и бронзового века.

Проследивая поэтапно историю искусства, обнаруживается, как в новых условиях, связанных с изменением характера жизни и деятельности человека, искусство выполняет различные общественные и эстетические функции.

Работа основывается главным образом на научных и научно-популярных изданиях, посвященных истории искусства.

УТВАРЭННЕ ЛІТОЎСКАЙ МІТРАПОЛІ І БАРАЦЬБА ЗА НЕЗАЛЕЖНАСЦЬ

В.М. Мярчук

Навуковы кіраўнік – к.гіст.н. *І.Э. Яленская*
Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна

Геапалітычнае становішча ВКЛ паміж Захадам і Усходам уплывала на сацыяльна-эканамічнае, дзяржаўнае, духоўнае жыццё беларускага народа, яго менталітэт. Яно абумоўлівала неабходнасць барацьбы ВКЛ за сваю незалежнасць, дзяржаўны суверанітэт. Адным са сродкаў захавання палітычнай і культурнай незалежнасці краіны з'яўлялася імкненне да стварэння самастойнай праваслаўнай царквы і асобнай мітраполіі. Чым больш выразна вызначалася тэндэнцыя цэнтралізацыі, чым больш могутнай станавілася дзяржава, тым больш настойліва вялікія літоўскія князі займаліся праблемай стварэння аўтаномнай заходнерускай царквы. Мэта даследвання – вызначыць этапы ў працэсе стварэння літоўскай мітраполіі.

Першы перыяд – з моманту заснавання ВКЛ і да пачатку XIV ст. – магчыма ахарактэрызаваць як час падрыхтоўкі да барацьбы. Другі перыяд распачаўся з прыходам да ўлады вялікага князя Гедыміна і працягваўся да пачатку XV ст. У гэты час поспехі ў справе ўтварэння літоўскай мітраполіі былі неўстойлівыя, аднак быў закладзены падмурак для дасягнення мэты. У 1320 годзе Гедымін заснаваў Літоўскую мітраполію з цэнтрам у Навагрудку, што складалася з Полацкай і Тураўскай епархіі. Літоўская мітраполія займала 82-е месца сярод іншых 110 мітраполіяў, якія залежылі ад канстанцінопальскага патрыярха. Першы мітрапаліт Літоўскай мітраполіі Феафіл, якога прызначыў канстанцінопальскі патрыярх Іаан Глікэ і зацведзіў візантыйскі імператар Андронік Старэйшы, у 1329 годзе прымаў удзел у Канстанцінопальскім саборы. Пасля смерці Феафіла, Маскоўскі мітрапаліт Феагност дабіўся закрыцця Літоўскай мітраполіі. З сярэдзіны XIV ст. пачалося палітычнае супрацьстаянне паміж ВКЛ і Маскоўскім княствам і лідэрамі гэтых дзяржаў – Альгердам і Дзмітрыям Іванавічам. Альгерд рабіў крокі, каб аднавіць Літоўскую мітраполію і перемясціць духоўна-адміністрацыйны цэнтр усходнеславянскага праваслаўя ў ВКЛ. У 1354 г. ён паспрабаваў пасадзіць на мітраполію ў Кіеве свайго сваяка Рамана. Яго сапернікам выступіў маскоўскі

стаўленік Алексій. Канстанцінопаль прыняў рашэнне: Алексій стаў Кіеўскім мітраполітам, а пад уладу Рамана аддаваліся Полоцкае, Тураўскае, Уладзіміра-Валынская, Луцкая, Хомская, Галіцкая, Перамышльская мітраполіі. Пасля смерці у 1361 г. мітрапаліта Рамана патрыяршым актам Літоўская мітраполія была скасавана. Трэці этап, які распачаўся ў пач. XV ст., завершыўся перамогай. Вітаўт настойліва дабіваўся аднаўлення літоўскай мітраполіі, кіруючай асобным мітрапалітам, і беспаспяхова звяртаўся да Канстанцінопальскага патрыярха з прапановай прызначыць мітрапалітам полацкага епіскапа Феадосія. У пачатку 1414 г. адбыўся сход беларуска-ўкраінскіх епіскапаў, якія скардзіліся на маскоўскага мітрапаліта Фоція, у выніку Вітаўт адмовіўся ад апошняга і вызначыў у мітрапаліты свайго кандыдата – Рыгора Цамблака. 15 лістапада 1415 г. адбыўся Навагруцкі сабор, дзе Рыгор Цаблак быў абраны мітрапалітам без згоды патрыярха. Гэта быў пратэст супраць гегемоніі грэцкай царквы і прадажнасці яе кіраўнікоў. Такая пастанова сабору даказала, што мітрапаліта можна вызначыць і без санкцыі патрыярха, гэта пастанова зрабіла праваслаўную царкву у ВКЛ аўтакефальнай. Калі катэдра літоўскага мітрапаліта ў 1420 г. стала вакантнай, з'явіліся спробы захаваць адзіную мітраполію для праваслаўнай царквы ў ВКЛ і Маскоўскай дзяржаве. Фоціў вярнуў адзінства мітраполіі цэлае Русі. Пасля смерці Фоція зноў закіпела змаганне за мітрапалітэцкі станец. Канчаткова агульная Кіеўская мітраполія падзялілася на дзве самастойныя – Кіеўскую мітраполію ў ВКЛ і Галіцкі з цэнтрам у Навагрудку і Маскоўскую – у 1472 г.

Праваслаўная царква ў ВКЛ мела трывалае становішча, яна падтрымлівалася як правячымі коламі, так і ўсім насельніцтвам. Таму нягледзячы на перашкоды маскоўскіх князёў і канстанцінопальскіх патрыярхаў, усе ж такі ВКЛ здабыла сваю асобную мітраполію.

ОСОБЕННОСТИ ПОЛИТИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ЛЕВОЙ ПОАЛЕЙ СИОН В МЕЖВОЕННЫЙ ПЕРИОД НА ТЕРРИТОРИИ ПОЛЬСКОГО ГОСУДАРСТВА

Ал.В. Мошук

Научный руководитель – к.и.н. *Е.С. Розенблат*

Брестский государственный университет имени А.С. Пушкина

К середине 1930-х годов Еврейская социал-демократическая рабочая партия Поалей Сион, более известная под названием левая Поалей Сион, действовавшая на территории Второй Речи Посполитой, превратилась из ведущей еврейской пролетарской партии во второразрядное политическое объединение. Цель данного исследования состоит в показе особенностей её политического развития, так как они во многом и обусловили кризис партии.

Необходимо отметить, что левая Поалей Сион стояла на коммунистической платформе с программой социалистического переустройства Палестины [1]. В результате в работе партии неизбежно возникала проблема выбора между необходимостью проведения революционной борьбы в диаспоре и эмиграцией в Палестину. Данное противоречие лидеры партии стремились преодолеть за счёт идентификации политической деятельности с коммунистическим движением и, в частности, с Коминтерном [2], оставив за собой только решение вопросов, касающихся эмиграции в Палестину. Подобная позиция позволяла партии Поалей Сион занимать ведущее положение среди еврейских рабочих партий в начале 1920-х годов, когда под впечатлением событий октября 1917 года в России для еврейского рабочего класса были характерны пробольшевистские настроения. Однако, с наступлением стабилизации польского общества в середине 1920-х годов левая Поалей Сион вступила в полосу кризиса, вызванного, с одной стороны, отходом основной массы населения от радикальных коммунистических лозунгов, а с другой – неспособностью лидеров партии проводить политику, отвечающую требованиям еврейского пролетариата. В наиболее тяжелом положении Поалей Сион левая оказалась в начале 1930-х годов. В 1931 году из рядов партии выделилось в самостоятельное политическое объединение «Поалей Сион оппозиция». Главным поводом к размежеванию послужила невозможность части членов партии мириться с «реформистско-оппортунистической политикой лидеров партии по отношению к Коминтерну» [3]. Но наиболее острый кризис партия пережила в 1934 году, когда на конференции поалей-